

alex
ștefănescu

cum
te poți
rata
ca scriitor

istorie și critică literară

CORECTBooks
Librarie de carte electronica

Alex ȘTEFĂNESCU

Cum te poți rata ca scriitor

Câteva metode sigure și 250 de cărți proaste

Editura Virtual

2010

ISBN(e): 978-606-8281-45-2

Avertisment

Acest volum digital este prevăzut cu sisteme de siguranță anti-piratare. Multiplicarea textului, sub orice formă este sancționată conform legilor penale în vigoare.

Cuprins

Despre câteva metode sigure de a rata ca scriitor	1
Notă asupra ediției.....	10
A fi sau a nu fi original	11
Epigrame triste	12
Ce este și ce nu este sub ie	13
O baie de banalitate	14
Galimatias	15
Fraze obscure	16
Proză versificată	17
Vulva prehensilă.....	18
Naivități.....	19
Stilul afectat	20
Flecăreala ca filosofie	21
Filosofia și digestia	22
O sanie agățată de un camion.....	23
Fantazări sordide	24
Texte pentru romane	25
Dacă bun-gust nu e.....	26
Valeții culturii	27
Cultul personalității.....	28
Umor pueril	29
O Românie de vis	30
Ce înseamnă SF.....	31
Ion Barbu second hand.....	32
Cine este autorul?	34
Beauty saloon	35
Un cocoșat al vremii noastre	36
Buduca versus Einstein	38
Cu verigheta pe degetul corespunzător.....	40
Amatorism.....	41
Despre sinucidere	42
„Iașul” sau „Iașii”?	43
A face din alb negru	44

Norocul de-a avea interlocutori amabili.....	45
Din dorința de a fi la modă.....	46
Un roman cacofonic	47
Parodie după o parodie.....	48
Beția de adevăruri ultime	49
În afara timpului.....	50
Lexic exotic.....	51
Pălăvrăgeală prin e-mail.....	53
Un optzecist întârziat.....	54
Poezia ca defulare	55
Mizantropie	56
Dezinvoltură de om greoi.....	57
Strip-tease.....	58
Dragoste și gramatică.....	59
Gângureli sibilnice	60
Ce garantează premiile literare.....	61
Oralități	62
În stil funcționăresc	63
Elucubrații	64
Bijuterii ieftine	65
Întâmplări cu un blond în blugi	66
Proza fără poezie	67
O poezie plină de majuscule	68
Patriotism funambulesc.....	69
Moartea pasiunii.....	70
Despre cavitate	71
Beția de cuvinte.....	72
Intenții frumoase	72
O carte care îți face sete	74
Probleme de serviciu	75
We are but false prophets.....	76
Filosoful certat de soția lui.....	77
Chelner cu vestă antiglonț.....	78
Mașina de versificat	79
Versuri scrise la comandă	80

Glorificarea mineritului.....	81
Versuri ușor de uitat.....	82
Șerbetul buzelor.....	83
Poncife.....	84
Iubita și starea ei de hipotermie.....	86
Bărbatul, femeia și tuberculul.....	87
Poezia de acțiune.....	89
Și microbii sunt oameni.....	90
Tuturor le merge bine.....	91
Bazar cultural.....	92
Înfricoșătorul portret al iubitei.....	93
Proză lacrimogenă.....	94
Moda <i>haiku</i> -ului.....	95
Nici știință, nici poezie.....	96
Ca în povestea cu Tanța și Costel.....	97
Sticlă și diamant.....	99
Ce nu spune omul la nervi!.....	100
Lipsa de spirit critic.....	101
Poetul și conștiința comunistă a maselor.....	102
Stilul licențios-selifosit.....	104
Despre necomunicare.....	105
O problemă de selecție.....	106
„Doamne, grea meserie e scrisul!”.....	108
O tristă justețe.....	110
Pluralități deconectante și schimburi paramforiale.....	111
Descoperiri tardive.....	112
Gastrita lui Emil Cioran.....	113
Îndrăgostiții n-au nevoie de cuvinte.....	114
Exagerare.....	116
Epigrame la care râde doar autorul.....	117
Reclamă mincinoasă.....	118
Fantezie de dragul fanteziei.....	119
Mania comparației.....	120
Ornamentare excesivă.....	121
Poezie cu înlocuitori.....	122

Poeți și prefațatori	123
Surplusul de personaje	124
Cuvintele care se cațără pe pereți.....	125
Mantia albă a lui Heliade	126
Cuvinte frumoase.....	127
Stilul prețios în poezie.....	128
Rică Venturiano, filosof.....	129
De la epigramă la rondel	130
Fantezie ieftină.....	131
O părere extrem de proastă despre bărbați.....	132
Poezia cu feromoni.....	134
Un Vezuviu al poeziei românești	135
Paradă de terminologie.....	136
Cum se cucerește o femeie.....	138
Roman versificat	139
Poezie și sarmale	140
De neînțeles.....	141
Hărțuirea poetică a cititorului.....	142
Toate poalele sus!.....	143
Liftiera fatală.....	144
O metodă de a-l plictisi pe spectator	145
Lucăcel merge mai departe	146
Frumusețea obligatorie.....	147
Un discipol al lui Bodhidharma	148
Banalități	149
Cum te poți face auzit	150
Simularea emoției.....	151
Poezie horror	152
Dulcegării.....	153
Scurt și necuprinzător.....	155
Satisfacții și insatisfacții.....	156
Sinceritatea unui român din Dublin	157
Limba de lemn a eseurilor.....	158
Ce bine e să fii fluture!.....	159
Nota 4	160

Corectitudinea estetică	161
Un critic cu umor (involuntar)	162
Solemnitate inadecvată.....	163
Dictatura rimei	164
Fără spirit critic	165
Neologismele fac încă o victimă	166
Însemnări fără însemnătate	167
Vervă îndrăcită.....	168
Femei care nu cedează ușor.....	169
Limba de lemn a poeziei	170
Vesel și fără griji.....	171
Poeme horror.....	172
O profesoară în colosala dinamică a Cosmosului	173
Stilul declamativ.....	174
Este bine să fie bine.....	175
A culege flori cu excavatorul	176
Ca la poliție	177
Sugestie ignorată	178
Limba de lemn a interviurilor	179
Frumusețe și înfrumusețare	180
Proslăvirea scriitorilor	181
Moment de neuitat.....	182
Și poeții spun lucruri trăznite	183
Cultura ca odaliscă	184
O conștiință poetică virginală!	185
Reflecții naive	186
Prețiozitate.....	187
Umor forțat.....	188
Identitate împrumutată	189
Avem și noi un Kant al nostru.....	190
Optimismul unei edituri	192
Un mach-ist surâzător	193
Sub influența lui Arghezi	194
Minuțios și plicticos	195
Poetul și sfinții	196

Discriminare	197
Anca Pedvis despre Anca Pedvis	198
Situații imposibile	199
Întâlnire „destinală”	200
Gabriel Pleșea lovește din nou	201
Teribilism	202
Tagore, Rilke și Popa	203
Ca în secolul nouăsprezece	204
Simplu și simplist	205
Trecea fanfara militară	206
Ca pe vremea lui Ion Heliade Rădulescu	207
Prolixitate	208
Filosofie în versuri	209
Mult zgomot pentru (aproape) nimic	210
Sentimentul pârscovean al ființei	211
Încercare de a atrage atenția	212
Poeta care se pisicește	213
Poezii fără poezie	214
A complica inutil	215
Originalitate cu orice preț	216
Suferință în stare brută	217
Nimic, nimic, nimic	218
Mărturisiri riscante	219
Metafizică de poșetă	220
Literatura și transportul feroviar	222
Holul primăriei din Călărași	223
Mașina de uniformizat scriitori	224
Zece secunde de fericire	225
Un specialist în gloriificări	227
Cu mâna în ghips	228
Jocul de-a poezia	229
Eminescu – personaj de roman polițist	230
Un autor care face cu ochiul	231
Eminescu în truisme	232
Simularea naivității	233

Texte care trebuie uitate	234
Ce face un poet cu talentul lui.....	235
Încă nu și totuși da.....	237
Un fals monument.....	238
Un amator despre alt amator	239
Botul nu rumează!.....	240
Sentimentalism de romanță	241
Superficialitate voioasă	242
Colaborarea cu Dumnezeu	244
Tot felul de întâmplări.....	245
Asamblări himerice inflamate.....	246
Rebus în loc de poezie.....	247
Discursuri funebre.....	248
Probleme de producție.....	249
Epigrame fără umor.....	250
Scriitori și veleitari.....	251
Defulări turbulente	252
Libarca pe valuri	253
Noroiul greu al prozei	255
Un Nichita Stănescu de nerecunoscut	256
Abuz de interpretare	257
Aculin Tănase și William Shakespeare.....	258
Voinicică și versurile lui	260
Scurt și necuprinzător.....	262
Opera docliniană și critica timoftiană	264
Amorul e un lucru foarte mare.....	265
Colecționarul de banalități	266
Samson Bodnărescu sau Veronica Micle?	267
Agitație inutilă.....	268
Critica duioasă.....	269
Sub o grindină de neologisme	271
Fraze abracadabrante.....	272
Ion Creangă, <i>second hand</i>	273
Iarba este verde	274
Inutilitatea parabolei.....	275

Eminescu II	276
Înghițirea unui tub de cauciuc	277
Sancta simplicitas	278
Cu degetul la tâmplă.....	279
Indescifrabil.....	280
Cugetări de album	281
Cuvinte mari.....	282
Deontologie sexuală	284

Despre câteva metode sigure de a rata ca scriitor

În ultimii ani am citit mai mult de o mie de cărți proaste. Despre patru-cinci sute dintre ele am scris în diverse reviste și am vorbit la radio. Două sute cincizeci din scurtele mele comentarii critice sunt reproduse în cartea de față.

De ce m-am angajat în această acțiune neglorioasă, dezaprobată de unii cunoscuți ai mei (care consideră că o carte proastă trebuie trecută sub tăcere)? Dintr-o plăcere perversă de a răscoli în maldărele de deșeuri ale literaturii? Din dorința de a-mi afirma superioritatea, rânind sensibilitatea unor autori lipsiți de talent? Nici vorbă de așa ceva. Am făcut-o (știu că sună demagogic – în România, în momentul de față, tot ce e frumos și cinstit sună demagogic) dintr-un sentiment al datoriei.

Asist, de mai multă vreme, la o revărsare de literatură fără valoare în spațiul public, comparabilă cu o maree neagră. Nu este vorba de excepții nefericite, ușor de ignorat, ci de un adevărat fenomen, care mărește răul de care suferă oricum în prezent literatura română: scăderea vertiginoasă a numărului de cititori ai ei.

Prin firea mea, nu pot să asist fără să reacționez în vreun fel la distrugerea a ceva important – în cazul acesta, la distrugerea prestigiului de care se bucură literatura, la noi, de aproape două sute de ani. Drept urmare, am hotărât să intervin, cu mijloacele modeste de care dispun, identificând și examinând atent fiecare carte proastă în parte (și nu perorând împotriva fenomenului în general, ceea ce nu ar folosi nimănui, întrucât fiecare autor de maculatură ar crede că mă refer la altcineva decât la el).

Nu am nici o plăcere să pun pe cineva la zid. Și nici n-o fac. Îi stimez pe toți aceia care scriu, fie și tâmpenii, pentru faptul în sine că scriu. Că aspiră la ceva mai înalt decât viața prozaică de fiecare zi. Campania pe care o duc nu este îndreptată împotriva lor, ci împotriva cărților lor. Mi-aș dori chiar ca ei să mi se asocieze, detașându-se de ceea ce au scris și trecând de aceeași parte a baricadei cu mine, dintr-un devotament sincer față de literatură.

În sfârșit, mai există un motiv care m-a făcut să pierd atâta timp cu citirea unor scrieri ratate, un motiv care nu mai ține de simțul răspunderii, ci de o plăcere a spectacolului. Cărțile pe care le-am parcurs constituie un carnaval al prostiei omenești, al prostiei care stă ascunsă în fiecare om, prost sau inteligent, și așteaptă să se manifeste cu exuberanță. Îmi place, recunosc, să privesc acest spectacol, imprevizibil, pitoresc, și să râd orgiastic. Toată viața mi-a plăcut să râd, nu de cineva, ci cu cineva de ceva. Să râd, de data aceasta, cu cititorii și, cu puțin noroc, chiar cu autorii în cauză, de tot felul de combinații de cuvinte care seamănă cu literatura, dar nu sunt literatură.

Nu întâmplător, am lăsat deoparte cărțile doar mediocre, anoste, nerelevante și le-am preferat pe cele de o stupiditate expresivă. Sunt și excepții, consemnez uneori și ceea ce este doar lipsit de relief și ușor de uitat, dar în prim-plan aduc de cele mai multe ori prostia spectaculoasă.

Intuind aceasta, marele actor Ion Caramitru mi-a propus să facă, folosind citatele din cartea mea, un spectacol de poezie proastă. Va fi, sunt convins, un spectacol de un umor nebun. Gravitatea simulată a lui Ion Caramitru plus acompaniamentul de muzician „transportat” al extraordinarului Johnny Răducanu vor compune un cocteil Molotov aruncat în spațiul falsei literaturi.

*

Citind ani la rând ceea ce am citit, am sesizat principalele „metode” folosite în vremea noastră de autori pentru a scrie cărți proaste. Cred că nu este lipsit de interes să le enumăr.

INADECVAREA REGISTRULUI STILISTIC. Poate fi identificată și în poezie, și în critica literară, dar dă rezultate mai ales în proză și în teatru. Inadecvarea constă, în cele mai multe cazuri, în utilizarea unui limbaj solemn-oficial pentru descrierea unor scene de viață intimă sau imaginarea unor discuții între îndrăgostiți:

„– Din această clipă ești soția mea! Sunt soțul tău! Conform tradiției și pentru amintirea acestei clipe, dă-mi voie să-ți introduc această verighetă pe degetul corespunzător de la mâna stângă. Eu am introdus-o deja, observi? Oferirea buchetului de flori din vază este ultimul gest care-mi este permis să-l mai fac pentru tine!” (Constantin Buligoanea);

„Dragostea acestei nopți se curse vijelios, parcă la întrecere cu muritul clipelor sub apoteoza timpului. Un somn greu tăia peste ființele lor, și un respirat dur arăta chinul din interiorul trupurilor ostenite. Ea se trezi mai repede și plecă spre primele proceduri.” (Marin Beșucă);

„[Două prietene discutând în liniștea locuinței, n.n.]– Cu atât mai mult, spuse Dana, cu cât la Voroneț nu poți să nu admiri geniul anonim; încadrarea acestei bijuterii artistice în peisajul ce pare să-l fi inspirat pe artistul neîntrecut aduce elemente de valoare fundamentală ce se nasc din bogăția peisagistică a țării...

– Da, sunt nenumărate comori artistice ale omenirii – spuse Mioara; dacă n-ar exista teama că într-o zi am putea dispărea împreună cu toate, că nu ne-am vedea copiii așezați în viață, din cauza acestor arme mereu aglomerate pe planetă, am putea în fine să gustăm o viață bogată și fericită.” (Georgeta Blendea Zamfir).

Metoda s-ar putea numi, mai plastic, „Tanța și Costel”, ca pitoreștile personaje ale lui Ion Băieșu, care, din dorința de a părea cultivate, combină neinspirat registrele stilistice.

ENUNȚAREA EMFATICĂ A UNOR ADEVĂRURI BANALE. Funcționează în toate genurile literare, dar cu precădere în aforistică:

„Nimic nu se ia în mormânt! Goi-puşcă am venit și cam tot așa o să plecăm!”;

„De ce oare, de dimineața până seara, ne-om fi zbuciumând atât?”;

„În orice împrejurare, fie ea cât de adversă, trebuie să ne păstrăm voioșia.” (Ionel Bandrabur);

„Câtă amară tristețe/ cuprinde și-ascunde/ «jocul» acesta/ de-a viața, de-a moartea!”;

„Unii sunt frumoși, alții bogați./ Există și destui norocoși,/ ba mulți chiar puternici./ Ici-colo câte unul/ strălucește prin spirit” (Dorin Almășan);

„Sistemul legislativ determină ambianța într-o societate.”;

„Muzica, poezia, pictura etc. recepționate de tineri își lasă amprenta asupra formării morale a tinerilor.” (Valer Turcu-Iorga);

„Din invidie se naște ura./ Din ură se înmulțesc,/ ca un blestem,/ toate relele./ Mizeria sufletului/ devine astfel/ mai primejdioasă/ decât sărăcia materială.” (Vasile Man).

Această metodă de producere a literaturii fără valoare s-ar mai putea numi „Amorul e un lucru foarte mare” – cugetare scrisă într-un album de un personaj al lui G. Topîrceanu, Guță Popândău.

PRACTICAREA OBSCURITĂȚII. Textele care rezultă (poezie, proză, eseistică), lipsite până și de umor involuntar, nu vor fi descifrate niciodată de nimeni, dar nici nu vor trezi dorința de a fi descifrate:

„inexistența bruscă a realului nici o culoare nici un tu de convență trăirea nonsensul voluptatea luxului la antipod ci miezul ni se contractă o să explodeze anonim nici unei vânzări implozie simetrică licitației arătarea plitei scrise...” (George Anca);

„Cufundându-ne-n plenitudine/ reconstituim Principiul Logic al Noncontradicției/ dintre Eu și Ego-ul dictator subtil,/ agonia *nous*-ului în Logosul inospitalier când/ întâietatea nocturnului intangibil e o metafizică,/ dezmeticindu-mă-n sens, desacralizez umanitatea:/ contopirea Eului cu Absolutul Moale,/ identificat cu undele transcendente ale Ființei Vii/ pentru explorarea Abisului din EGO regenerându-l!” (Ion Antoniu);

„Tantal morf în setea semnului./ Claviculă vis ruptă patru antic./ Pana cu B./ Pășind canossa șarpe latin./ Caudin-jug flămând în Arpia.” (Roxana Gabriela Braniște).

Abuzul de neologisme din asemenea texte creează, uneori, și un efect de stil inadecvat.

Iată, ca exemplu, cum „arată” un autoportret:

„Eludând un sunet de pe/ pajiștea cuvintelor integrale,/ disociind larvele încinse de infuzii radiante, copleșit/ de subsumarea accentelor grave,/ narcotizat de manechine celeste,/ obosit de mesajele venusiene,/ încerc abia acum, într-o/ frazare ritualică, să-mi dirijez/ anapestul”... (Mihai Munteanu).

Sau iată cum „sună” un poem de dragoste:

„gâtul ei era prea lung/ se abstrăgea pătrunsul de scuze/ revivalismul marasmei pe scurt/ edace iubirea serii/ în coastele inconvertibile ale durerii/ înghețatul periplu/ sau dansul țipătului tău în iglu/ dedublarea psihoimpresiei iubitei/ pletele ferestrei se subsumau/ în ispite/ admonestare fatidică a nimbului cifru/ în coastele ilustrative te intru/ împrăștiere ierarhică pentru înghițitorul de pantă/ cetatea de clipe devine o altă/ imaginar rânduit în exorcismul ideii/ expurgă tabuul deschiderii cheii”. (Florin Țupu).

O formă de obscurizare o constituie recurgerea la pretinse adevăruri esoterice, amestec dubios de limbaj științific și limbaj religios::

„«Celula» cosmică a celor trei manvatate (Fiul, Duhul, Tatăl) este etern creatoare, și în «trecut», și în «viitor». Din «trecut», când erau, de pildă, în regnul mineral (oameni fizici), vin, au venit conștiințele serafimilor așa-zicând de azi, iar mâine (așa-zicând din nou), anume într-o altă manvatata, a doua de acum «înainte», conștiința noastră, cea de azi, va fi și ea una de tip serafimic.” (Ioan Buduca).

Sunt unii medici care scriu rețete ilizibile, pentru a crea impresia că dețin adevăruri inaccesibile altora și a-i intimida pe pacienți. O asemenea utilitate au și textele literare obscure.

PARADA DE ȘTIINȚĂ. Asigură ratarea cărților de critică literară. Iat-o pe Mariana Neț comentând, într-un limbaj rebarbativ-savant, diafana poezie *Afară-i toamnă...* de M. Eminescu:

„Strofa a doua se dovedește astfel a fi un macrohiperbat, care conține tmeze și hiperbaturi puse în abis. Strofa întâi și strofa a doua manifestă unități textuale diferite. Enunțiatorul textului își afirmă «preferința» pentru «ordinea inversată» din strofa a doua, care manifestă moduri verbale ale ipoteticului.”

Sau iată-l pe Petre Isachi descriindu-și propriul său studiu critic consacrat romanului:

„Scriitura postulează o hologramă spirituală interogativă, care sub visul unității pluraliste și al refuzului exclusivismului întreține și găzduiește o negativitate infinită ce-i asigură un prezent pur și o salvează de riscul dogmatizării.”

Metoda ar putea fi numită „culegerea florilor cu excavatorul”.

ARTISTIZAREA FORȚATĂ A TEXTULUI. Reprezintă o penibilă fandoseală a autorilor, care cred în mod greșit că trebuie să recurgă la un un stil afectat ca să facă literatură:

„Încremenirea – surdă.

Aleargă. Simultan, din toate direcțiile. Înlăuntru, din toate direcțiile. *Afara* sorbindu-se cu cer cu tot. Cercuri largi. Vârtej. Cercuri. Vârtej.

– Ce cauți? Ce cauți?

Alergarea – crescând. Din toate direcțiile. Cercuri mici. Vârtej. Cercuri. Vârtej. Înlăuntru. Cu *afara* cu tot. Cu cer cu tot. Drumurile născându-se din alergare.” (Ion Avram);

„[Despre Brâncuși, n.n.] Când oarecine, fieunde, fiecând, înrobit unui aprig gând, purcede la drum tăinos fără de întors, apoi, negreșit, cu orice preț, îl vrea împlinit. Încămite luându-și cu sine fărtați de legământ, ne-nfricat, necruțator, el teamăt nu va să aibă nicicât că, într-o scăpărătură de zori, n-are să ajungă la căpătâi de drum izbânditor, izbăvitor și izbăvit...!” (Liviu Câmpean).

Metoda s-ar putea numi „Uitați-vă la mine, sunt scriitor!”

RIDICAREA ÎN SLĂVI, ÎN TERMENI BOMBASTICI, A UNUI SCRITOR MINOR (neapărat în viață, ca să-și poată arăta eventual recunoștința).

Miron Blaga despre Nicolae Brânda:

„Un arheolog al sufletului... el face parte din Spița Marilor Inițiați... un exorcist care dă glas dezacordului său față de un anume univers... spirit de mare finețe intelectuală...”

Doru Timofte despre Octavian Doclin:

„Coborând în profunzimele semioticii docliniene, revedem, cu volumul în discuție, drumul parcurs de poetul hermeneut, drum al interogațiilor, al incertitudinilor centrate pe zona abisală a actului creator.”

Ion Roșioru despre Arthur Porumboiu (mai exact, despre momentul nașterii acestuia, pe care Ion Roșioru îl evocă emoționat, ca și cum ar fi fost de față):

„...pruncul dolofan de patru kilograme și jumătate n-a scos nici un țipăt, așa cum o fac majoritatea copiilor la cel dintâi contact cu viața extrauterină, ci s-a mulțumit să-și învâluie pe cei de față într-un surâs luminos, ca și ziua care-l primea în brațele ei.”

ÎNFRUMUSEȚAREA REALITĂȚII. Metodă utilizată cu predilecție de prozatori și poeți. Nu este vorba, din păcate, de o capacitate de a vedea frumusețea acolo unde alții nu o văd, ci de o înfrumusețare exterioară a existenței anodine, care te face să te gândești la obiceiul fardării morților;

„Silvia ieși în uliță cu albia doldora cu rufe subsuoară, cu scăunelul pentru lăut deasupra și își desfătă câteva clipe sufletul cu splendorile zilei ce purta veșmânt de azur, împodobit cu frunze de smarald și petale de mătase, ale căror culori, fie alb, roz, violet sau galben, străluceau ca niște briliante sub vâlul sclipitor al mărețului astru.” (Stela Brie);

„Mă nasc sub curcubeul celor șapte culori,/ Care-mi pune în palmă lumina purpurie,/ Pe malul calm, albastru, întins ca o câmpie,/ Al mării ce mă cheamă spre viața nouă-n zori./.../ Destinul mă leagă-n lanțuri de coral./ Mă-ndepărtez pe valuri spre noul ideal. (Maria Marin);

„Tulpina – o rază/ retezată cu ochii,/ răsădită în inimă,/ neîncetat izvorând.// Iar sus:/ amprentele sufletelor care cred în veșnicie,/ sigiliu/ încoronând(apoteotic/ statuia unei sfinte iubiri.” (Ioan Nistor)

EXHIBAREA MIZERIEI, FĂRĂ O JUSTIFICARE ESTETICĂ. Poate fi identificată în cărțile (proaste) de poezie, proză și teatru, nu și în cele de critică literară (deocamdată). Este greu de stabilit dacă autorii în cauză vor să-i șocheze pe cititori, pentru a se face remarcați, sau dacă nu cumva simt nevoia, de fapt, să se defuleze după ce, multă vreme, au suportat cu greu interdicția de a folosi în public cuvinte licențioase:

„sub pași trotuarul devine de scârnă/ în gură în loc de cuvinte am viermi/.../ craniul îmi e un țucal puturos/ inima cârpă îmbibată cu menstră”;

„toamna se uită ca proasta la mine/ duc mâna la fermoar e închis/ poate-mi curg mucii”;

„Iisus Cristos/ se scarpină în cur și râde/ babele fac spume la gură/ în fața icoanelor cu martiri de căcat”. (Ovidiu Băjan);

„ce-o să-mi facă, o să-mi belească pula”; „o să închidă din nou ușa după ea, iar eu o să mă cac pe mine, o să mă piș pe mine”; „senzația tâmpită că ai atâta căcat în tine, iar găozul e atât de mic”; „pizda mă-tii, de ce să nu plângi”; „m-ai bătut, futu-ți morții mă-tii, mi-am adus iar aminte, m-ai bătut”; „să nu primesc șuturi în cur”; „unde pizda mă-tii ești, mă doare capul”; „adu-mi calmantele, sau mai bine fute-mi una în cap cu satârul” (Ștefan Caraman).

Metoda, care a luat amploare prin constituirea unui fel de curent literar, „mizerabilismul”, ar putea fi numită „inscripții pe pereții toaletelor publice”.

CĂUTAREA ORIGINALITĂȚII CU ORICE PREȚ, chiar și cu acela al devierii de la sensul original al mesajului. Este ca și cum, la un concurs de tir, cineva ar trage în afara țintei ca să nu-i imite pe concurenții dinainte:

„Când sufletul va elibera/ catene saturate de dragoste,/ D – 24 și D – 26/ atunci va fi nevoie/ de un antidot cu catene/ scurte și nesaturate/ D – 14 și D – 16” (Elena-Daniela Sgondea);

„Iarna aleargă cu ochii goi./ Eu aud venind din urmă/ frigul,/ cu picioarele bandajate/ în melancolie.”;

„În timp ce dimineța/ și-a pus pe cap/ basma de rouă,/ soarele a făcut ochi/ și a alunecat/ pe emisfera sufletelor.”;

„Recit uneori, cărților, versuri./ Îmi place curiozitatea lor/ Ieșită din comun,/ În momentul când fac ochii/ Cât cepele!” (Beatrice-Silvia Sorescu).

IMITAREA UNOR SCRITORII CONSACRAȚI. Ar fi productivă numai dacă imitația s-ar dovedi superioară originalului. Aceasta nu s-a întâmplat însă până acum niciodată. În special în cărțile de poezie ale unor amatori răsună straniu, ca la o ședință de spiritism, vocile lirice ale unor mari poeți de altădată:

Mihai Eminescu (într-o carte a Ioan P. Popa):

„Fătălăii, cuțitarii, turnătorii și pirații/ Au ajuns primari, miniștri ori câștigă licitații,/ Ne vorbesc din Parlament, ne zâmbesc cu chipuri hâde,/ Ne deschid în lume calea, sunt bancheri, conduc partide!// Din recent trecut obscur vin mai mulți, gașca nu-i mică,/ Peste umerii mulțimii în picioare se ridică –/ Cine ieri în miez de noapte spârgea ușa cu toporul/ Azi dă-n presă interviuri și-l aplaudă poporul.”

Tudor Arghezi (într-o carte a lui Ștefan Pârvu):

„Înpăimântat de propria-i lumină/ se lasă obosit – dar nu răpus – pe-o rână./ Disprețuise, până ieri, șederea,/ odihna bună, chiar și mierea.”

Nichita Stănescu (într-o carte a lui Gabriel Otavă):

„Doamne cu piciorul ridicat,/ Doamne cu pene albe și cu fulgi pe tâmpile/ Fluturând, vă întreb unde este oare/ Floarea dumneavoastrelor, doamne, picioare?”

ÎNȚELEGEREA POEZIEI CA PERFORMANȚĂ REBUSISTICĂ. Probabil și sub influența lui Șerban Foarță, care însă face din jocul de cuvinte un joc cu mărgelile de sticlă, cuceritor, unii autori de versuri schimonosesc limbajul poeziei, conform unor exigențe care sunt rebusistice, nu literare:

„dar montând pe un monticul/ monahala monarhie/ – monobloc monumental –/ ce s-a monolitizat/ monocerii lui *libèrus*/ – monadele monarhiei – / au montat monosilabe/ în monturi de monograme/ monotip de monoftongi/ monolitic – monolingv –/ c-un tot monofonematic// și-astfel au monetizat/ nu montaju-n monorime/ ci «monturi» monosilabe-n/ monumente monoxile” (Emil Stănescu).

RESUSCITAREA POEZIEI PROPAGANDISTICE. Pare de necrezut, dar există încă autori care reeditează, mândri de ei înșiși, versuri propagandistice dinainte de 1989:

„Sub razele plăcute,/ La piatra, Săvinești / Pământuri renăscute,/ Zidiri ca în povești./ Bacăul din câmpie/ Cu ale lui grădini,/ E plin de veselie,/ De muncă în uzini.// Bârladul și Galațul/ Ne cântă imnuri noi,/ Mărăștii-ntinde brațul/ Cu bravii lui eroi./.../Pe Troțuș e amploare/ Șosele, sonde, fum,/ Termocentrală, soare,/ Ce n-au fost până-acum.” (Petru Boroianu, poezie datată 1979, dar inclusă într-un volum apărut recent).

Așa cum există autori care, *după* 1989, continuă să să-l proslăvească, în binecunoscutul stil rudimentar-înnic de pe vremea Festivalului Național „Cântarea României”, pe Nicolae Ceaușescu:

„Cu sudoarea frunții și cu brațe tari,/ De la Cernavodă până la Agigea,/ Construiam în arșiți bravii militari,/ «Epocii de Aur» îi zideau «Efigia»!.../ Prin tot ce-ai pățimit și făurit,/ Popor reînviat, trăi-vei în istorii.../ Pierit-a Ceaușescu, cu visul împlinit,/ Jertfindu-se, ca toți cutezătorii!” (Florin Iodache).

Metoda aceasta de scriere a unor cărți proaste s-ar putea numi „fantomă ale poeziei oficiale dinainte de 1989”.

UTILIZAREA LIMBII DE LEMN. Limba de lemn nu este numai a aceea a documentelor oficiale din timpul comunismului. Există o limbă de lemn a presei de azi, a versurilor puse pe muzică în anii noștri etc. Există, chiar, una a eseurilor filosofice, formă degradată și caricaturală a limbajului creat de Constantin Noica:

„– ceva s-a întâmplat deci: omul ori a părăsit ființa, îndreptându-se spre altceva, spre ființare, cum s-a spus, ori a izgonit-o din raza privirii, din vocabularele sau din structura practicilor sale, ori a (aban)donat-o;

– ceva anume l-a ademenit pe om – devenirea, spun unii, temporalitatea și inconsistența hedonică, spun alții –, de parcă nu se mai poate smulge astăzi din mrejele acestei ademeniri”. (Constantin Mitră).

EXCESUL DE INTERPRETARE. Este practicat de unii critici literari care n-au priză la realitatea textului și se pasionează, în compensație, de ceea ce ei cred că este hermeneutică:

„În *Povestea lui Harap Alb*, fata împăratului Roș se ascunde întâi «în dosul pământului, tupilată sub umbra iepurelui» (Pământul, Infernul), apoi «în vârful muntelui, după stânca aceea» (muntele Purgatoriului), și în final «după lună» (Paradisul, Cerul), remarcându-se drumul ascensional spre prea-înalturi. Pe de altă parte, în *Capra cu trei iezi*, iedul cel mare (Corpus) se ascunde după ușă (cercul exterior, Pământul), iedul mijlociu (Anima) sub covată (cercul mijlociu, Văzduhul), iar mezinul (Spiritus) în horn (inima, Cerul, Centrul, hornul fiind simbolul Axei Lumii).” (Mircea A. Tămaș)

SCRIEREA DE TEXTE UMORISTICE DE CĂTRE AUTORI FĂRĂ UMOR. Acești autori *nu știu* că n-au umor (altfel n-ar fi atât de dezinvolți în publicarea, în special, a unor volume de epigrame):

„Își are rost și-o băutură/ Când toamna gălgâie rubinul./ Băut la timp și cu măsură/ Tot omul bun cinstește vinul!” (Iordan Aioanei);

„Aleșii nu mai fac nimic,/ Nici măcar nu dau din «clanță»./ Pentru ei a ajuns un tic:/ Se gândesc doar la vacanță.”;

„Ei fac politică de paie/ Fără un crez sau ideal./ Ei speră pensii mai «balșoaie»/ Și vile-n munți, pe litoral...” (Emil Șain).

CONFUNDAREA LITERATURII SF CU FOLOSIREA FRIVOLĂ A TERMINOLOGIEI ȘTIINȚIFICE.

„– Ia uite, a zis cu voce înăbușită nr. 7, acesta este sau pare a fi chiar protouniversul concentrat într-un microquasar, comprimat într-o sferă, cu toate nuanțele cromatice dintotdeauna...”

– Aiurea! l-a bruscat nr. 4. Nicidecum nu poate fi o replică a Universului infinit. Probabil, vrei să zici, mai mult în sens pur teoretic, că e o sinteză a rațiunii și energiei...” (Gr. C. Bostan).

MAIMUȚĂRIEA MODULUI CUM VORBESC COPIII, practică pe scară largă, în mod greșit, de autorii care încearcă să scrie literatură pentru copii:

„6,7,8 – modeste note –/ se-nghesuie în carnete,/ și sunt și invidioase:/ pe 7-i invidios 6,/ că-i ia pâinea de la gură/ și nu cunoaște măsură.../ Se pun mereu la-ncercare:/ care din ele-i mai tare...?// În zadar au ele chef/ Căci 8-ul le este șef/ și n-au drept să comenteze,/ ci mai bine să lucreze.// Supărate, ceste două/ fac petiție la 9,/ și îl roagă insistent,/ știindu-l perseverent,/ dac-ar putea să le mute,/ dar așa/ mai pe tăcute/ ori să le pună la-ncercare/ și să le dea un grad mai mare” (Teodor Sărăcuț-Comănescu);

„Când simt că n-am încotro,/ Și să nu pierd vreun tempó,/ Cu bagheta, pac și jap!./ În... cinelul de pe cap.”; „Posturi de radio-tv/ Tot ce e mass-medié”; „Până-n Oslo, La Valetta,/ Caracas și Budapesta”; „Făr-un franc, fără pfennig/ – D-euro ce să mai zic!–)” (Daniel Tei).

Adevărații autori de literatură pentru copii, de la Andersen la Saint-Exupery, se exprimă clar și nuanțat, nu se chinuiesc să adopte acest stil caraghios-peltic, prin care atâția veleitari de la noi își închipuie că se fac îndrăgiți de cei mici. Există o butadă: literatura pentru copii seamănă cu literatura pentru maturi, doar că este mai bună.

Oricum, în paginile care urmează nu va fi vorba de literatură, ci de ceva care doar seamănă cu literatura. Aceasta surogat este cu totul inofensiv dacă știm că este un surogat. El poate duce însă la o mărire a confuziei de valori (de care deja suferă societatea românească) dacă îl confundăm cu literatura.

Alexandru Ștefănescu